

AKSOY, Gürbüz (2014). “Bediüzzaman Said Nursi İle Dördüncü Kuşak Üniversitelere Doğru”. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*. 26-28 Mayıs 2014. 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı (TDKB). Eskişehir (<http://bilgelerzirvesi.org/bildiri/pdf/profdrgrubuz-aksoy.pdf>), ss.325-335

Gürbüz AKSOY*

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ İLE DÖRDÜNCÜ KUŞAK ÜNİVERSİTELERE DOĞRU

Giriş

Kültürel nitelikleri, bilimsel birikimleri ve bin beşyüz yıllık tarihi geçmişiyle Üniversite kurumu insanlığın korunması gereken miraslarından birisi olarak kabul edilmektedir.

Zaman içerisinde bu kurumlar gelişen endüstri ve toplumun beklentilerine cevap verebilmek için eğitim programlarını gözden geçirerek kendilerini geliştirme ve yeniden yapılandırma yoluna gitmektedirler. Bu bağlamda, günümüze kadarki tarihsel süreçte üç üniversite kuşağından bahsedebilmekteyiz, bunlar; Birinci Kuşak olan Ortaçağ Üniversiteleri, İkinci Kuşak olan Humboldt Tipi Üniversiteler ve son olarak da Üçüncü Kuşak olan Çağdaş Üniversiteler.

Çağdaş üniversiteler ileri teknoloji kullanan laboratuvarlara, Ar Ge Birimlerine, think-tank kuruluşlarına sahip olarak, çalışma disiplini içerisinde büyük bir gayretle makroskopik âlemden mikroskopik âleme kadar geniş bir yelpazede araştırmalar ve buluşlar yapmakla birlikte, özellikle günümüz insanlığının yükselen bir değeri olan din ve İslam konusunda çözüm üretemeyen yapıları ile insanlığın ihtiyacına cevap verememekte ve zorlanmaktadırlar. Dinden daha doğrusu İslam’dan soyutlanmış halleriyle din ve ahlak ekseninde insanlığın beklediği ve ihtiyacı olan yeni bir iktisat modeli üretilememekte, insan hayatını anlamlandırmada yetersiz kalınmakta, kalp, akıl ve ilim birlikteliği sağlanamamakta, insanın ve eşyanın hakikatleri gibi konularda cahillik sergilenmekte; model insan, model bilim insanı nasıl olmalıdır sorularına doyurucu cevaplar verilememektedir.

* Prof. Dr. Harran Üniversitesi.

Bunlar gibi maddi - manevi sorulara tatmin edici cevaplara ihtiyacın en şiddetli olduğu bir zaman diliminde ve belki de dünya üniversiteler tarihinde yeni bir bayrak değişikliğinin arefesinde, üniversitelerin toplum içerisinde erimelerini önlemek ve yeni bilim anlayışları ve yeni ekonomik ilişkiler bağlamı içinde, evrensel iddialar taşıyan özel kültürünü üretmesi ve geliştirmesinde Said Nursi'nin yaklaşımları dördüncü kuşak üniversiteleri doğurarak, tikanıklıkları açmada bir menfez oluşturabilir.

Bilhassa Türkiye'nin bu konuda öncülük etmesi tarihi mirasına da yakışır ve uygun düşer. Nitekim bu konuda Bediüzzaman “Ben Mekke’de de olsam buraya gelirdim. Asıl hizmet buradadır...” demekle Türkiye'nin önemini vurgulamaktadır.¹ Türkiye'nin yapacağı böyle bir girişim, AB sürecindeki Bologna kriterlerine de uygun düşecektir. Bilinmektedir ki, bu kriterler üniversitelerin uymaları gereken benzerlikleri yanında kendi özgünlüklerini, orijinalitelerini korumalarını ya da tek tip olmamalarını da kapsamakta; farklı başarı hikâyelerine büyük önem vermektedir.

Bu çalışmamızda, Bediüzzaman Said Nursi'nin, Medresetüzzehra olarak adlandırdığı model üniversite projesindeki yaklaşımlarının günümüz üniversiteleri ile olan ilişkisi ve dördüncü kuşak üniversiteleri doğurabilecek potansiyeli üzerinde durulacaktır.

Bir Yükseköğretim Sisteminin Yeniden Düzenlenmesi

İki yüzyıldan daha uzun bir süredir iktisat, toplum, siyaset ve kültür alanlarında ve bunların birbirleriyle ilişkilerinde büyük dönüşümler, bunalımlar yaşanmakta, yeni oluşumlar gözlenmektedir. Bu değişimler, hem ulus-devlet ve toplum düzeyinin üstünde ve dünya düzeyinde, ülkeler ve ülke topluluklarında gözlenirken, hem de ulus-devlet düzeyinin altında kurumlar, topluluklar, hane halkları ve bireyler düzeylerinde gözlenebilmektedir.²

Bu gelişmeler üniversiteleri de etkilemekte, zaman içerisinde gelişen endüstri ve toplumun beklentilerine cevap verebilmek için özellikle eğitim programları üzerinden kendilerini geliştirme ve yeniden yapılandırma yoluna gitmektedirler. Böylesi düzenlemelerde ya da Üniversite-Yükseköğretim sistemi oluşturmada tarihte olduğu gibi günümüzde de esasen dört mantık yaklaşımı vardır: A) Yükseköğretime Bir Kamu Hizmeti Üretme Mantığı İle Yaklaşmak, B) Yükseköğretime Gelişmeci ve Yatırımcı Bir Mantıkla Yaklaşmak, C) Yükseköğretime Yurttaşlık Anlayışını Geliştirme ve Toplumsal Dayanışmayı Sağlamak Mantığıyla Yaklaşmak, D) Yükseköğretime

Üniversitenin Tarihinden Gelen Özel Kültürünü Korumak ve Sürdürebilmek Mantığı ile Yaklaşmak. Bu düzenlemelerde söz konusu mantık anlayışlarından sadece birinin değil hepsinin de değişik ölçülerde hisseleri bulunmaktadır.³

Tüm bunları göz önüne alarak Batı üniversitelerini baz aldığımızda, günümüze kadarki tarihsel süreçte üç üniversite kuşağından bahsedebilmekteyiz: Birinci Kuşak olan Ortaçağ Üniversiteleri, İkinci Kuşak (Humboldt Tipi) Üniversiteler ve son olarak da Üçüncü Kuşak Çağdaş Üniversiteler.⁴

Batı'daki ilk kurulan üniversitelerle on dokuzuncu yüzyılın başına kadar mevcut olan üniversiteleri birinci kuşak sayabiliriz. Bologna Üniversitesi (1088), Oxford Üniversitesi (1167), Paris Üniversitesi (1170) gibi.

On dokuzuncu yüzyıl başında Alman düşünür ve devlet adamı Wilhelm von Humboldt ikinci kuşak üniversitelerin felsefi temelini attı ve mesleki öğretim ile araştırmanın birlikte yürütülmesi prensibine dayanan Humboldt tipi üniversiteyi kurdu. Bu üniversiteler bilim eksenli olup, araştırmalar genellikle tek disiplinde gerçekleşiyordu. Devlet bütçesine bağlı, eğitim dili olarak ulusal dil kullanılıyordu. Öğrencilere ise daha bir serbestiyet tanınmıştı. Rektörlük, senato ve dekanlık gibi yönetim organizasyonu açısından bugünküne benzer bir yapı vardı. Bu üniversite tipi diğer Alman üniversiteleri, sonra da Avrupa'nın belli başlı ülkelerindeki üniversiteler için örnek oluşturdu ve yayıldı.

İkinci kuşak olan bu üniversiteler dünyadaki hızlı değişmelere paralel olarak henüz daha yüz yıl içinde gelişmiş ülkelerde yapı, fonksiyon ve yönetim açısından ciddi şekilde sorgulandı. Günümüzde de misyonunu tamamlamış durumdadırlar. Ne yazık ki, gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkeler hala böylesi üniversitelerle devam etmektedirler.

Son olarak da, üçüncü kuşak üniversitelerin bazı özellikleri ve kendilerini doğuran bazı faktörlere bakalım:

- Araştırma maliyetlerinin sürekli artması üniversiteleri devlet dışında başka mali kaynakları (Ör. Teknoloji odaklı profesyonel şirketlerle işbirliği) bulmaya zorlamaktadır.
- Küreselleşme, rekabet, öğrenci sayısındaki artışlar ve devletlerin krizlerle küçülmesi gibi hususlar yenilenmeye zorlamaktadır.
- Üçüncü kuşak üniversitelerin mevzuatları daha esnek ve kendilerini bürokrasiye boğdurmamak esastır.

- Araştırma ve eğitim çok disiplinli olup, eğitim-öğretim, araştırma-yayın gibi temel görevlerine toplumsal sorun çözüme de dâhil edilmiştir. Hatta küresel sorunlarda barış elçiliği yapmaları gibi konular da gündemdedir.

Bunâlimin Merkez Üssü: Doğru İslamiyet ve İslama Layık Doğruluğa İlgisizlik

Çağdaş üniversiteler en son teknoloji ile donanımlı laboratuvarlara, Ar Ge Birimlerine, think-tank kuruluşlarına sahip olarak, çalışma disiplini içerisinde büyük bir gayretle makro âlemden mikro âleme kadar geniş bir yelpazede araştırmalar ve buluşlar yapmakla birlikte, özellikle günümüz insanlığının yükselen bir değeri olan din ve İslam konusunda çözüm üretemeyen yapıları ile insanlığın ihtiyacına cevap verememekte ve zorlanmaktadırlar. Dinden daha doğrusu İslam'dan soyutlanmış halleriyle din ve ahlak ekseninde insanlığın beklediği ve ihtiyacı olan yeni bir iktisat modeli üretilmemekte, insan hayatını anlamlandırmada yetersiz kalınmakta, kalp, akıl ve ilim birlikteliği sağlanamamakta, insanın ve eşyanın hakikatleri gibi konularda cahillik sergilenmekte; model insan, model bilim insanı nasıl olmalıdır sorularına doyurucu cevaplar verilememekte; insanlar arasında hissizlik, düşüncesizlik, hedonistik ve paranoyak tutumlar alabildiğine artmaktadır. Tüm bu menfilikler, içinde Yaratıcı'nın olmadığı bir bilim ve bilim anlayışının sonucu doğmaktadır.

Günümüzde bilime hakim olan felsefe ve bu felsefenin rehberliğinde şekillenen algı/ amaç/ bakış açısı/ gözlem ve bilimsel ifadeler baskın şekilde ateist, materyalist ve naturalist, determinist karakterdedir.⁵ Bugünün gelişmiş denilen dünyasının ve üniversitelerinin, içinde Allah'ın olmadığı bir bilim anlayışına sahip olmaları, dünyada milyarlarca insanı ilgilendiren İslam Dini'nin doğru anlaşılmasına gayretsizlik ve hatta engel olmaları (Ör. İslamofoby) insanlık adına önemli bir sorundur.

Bu görmezlikten gelme, günümüz biliminin bir yöntem olarak kullandığı gözlem-ölçme ve deneylerle elde edilen ham veri ve bilgilerde değil; hâkim anlayışın bu bilgi parçalarından kendi felsefi düşüncesine ya da arzularına uygun olarak oluşturduğu, diğer bir deyişle kendi boyasını vurduğu ve bilimsel dediği fikir ya da teorilerinde aranmalıdır.

Böylesi bilim anlayışının sonucu olarak daha fazla üretilebilecek teori ve modeller kısıtlanmakta, kâinattan elde

edilebilecek çok daha geniş, derin ve zengin bilgiler gözden kaçırılmakta; elde edilenler de yanlış ve noksan anlamalara ve kullanmalara yol açmaktadır.⁵ Fili görmeyen birisinin karanlıkta rastladığı fili tarif etmesi gibi bir durum.

İslam'ın bilim anlayışında ise tüm bu hususlar Yaratıcı'ya atfedilerek izahını bulmakta; mevcut bilim paradigmasının aksine “gözlemlediğimiz tüm olayların faili yani Allah yokmuş, yokmuş” gibi bir iddiayı ispatlamanın peşinde gidilmemektedir.⁵

Batı'nın, bilimi Ortaçağ'ın baskıcı kilise taassubundan kurtararak tahrif edilmiş Hristiyanlık Dini'nden ayırt etmesi elbette anlayışla karşılanmalıdır. Ama bilim-din ayırımına bilime layık olduğu değeri veren İslamiyet'i de sokma girişimi büyük bir haksızlıktır. Bu durumda her kesimin kendi doğrularının peşinde giderken diğerlerini red etmeleri ve yokmuş gibi davranmaları yerine, birbirlerini anlamaya çalışmaları her halde bilim ve insanlık adına daha yararlı bir tutum olur.

Tüm bu hususlar birlikte düşünüldüğünde yepyeni bir bilim paradigmasına ve ona layık bir üniversite kurumuna ve onun da doğuracağı bir yeni üniversite kuşağına ihtiyaç olduğu ortaya çıkacaktır.

Bediüzzaman'ın aşağıda açıklanmaya çalışılan özellikleri ve bilim anlayışı, idealindeki medeniyet tasavvurunun önemli bir aracı olarak gördüğü ve uygulanmasına hayatının elli yılını verdiği Medresetüzzehra gibi bir Model Üniversite projesi sunması; bu projede dini bilimlerle modern bilimlerin birlikte harmanlanarak okutulması ki günümüzde üniversite öğrenimini ve öğretimini çok geliştirmiş Amerika ve Avrupa'da bile hala böyle bir anlayış ve uygulama bulunmamakta ve bir eğitimci böyle bir teklifte bulunmuş dahi değildir⁶, ayrıca beş bin sahifelik ve her sahifesinde tevhid, insan saadeti, eğitimi, gelişmesi kokan ve elliden fazla dünya dillerine çevrilen bir külliyata sahip olması, sadece İslam âlemi için değil küresel ölçekte insanlığın ihtiyacını karşılıyor olması, üniversitelerde kendi zamanında bir çığır açan en az bir Wilhelm von Humboldt kadar, onun da böyle bir misyona namzet olabileceğini göstermektedir sanırım.

Bediüzzaman Said Nursi ve Bilim Anlayışı^{1, 5, 7}

Bediüzzaman İslam düşünce ve ilim geleneğini bilen, arif, amel ve hikmet sahibi bir İslam âlimidir. Bilgilerini hayatla ilişkilendirmiş ve hayatın her alanına dokunmuştur. İman hakikatlerinin inkişafının önemini açıklayarak, tevhid merkezli bir

tefekkür ve derinlik oluşturmuş; akıl ve kalbin beraber olarak kabul edeceği, bilimdeki ispat metodunu da kullanarak problemlı konulara mantıki deliller ve misaller sunmuş ve böylece bin yıldan beri İslam aleyhine birikmiş tüm iddialara makul cevaplar vermiştir.

Onun tevhid anlayışı hayatın her anını kuşatır. Bu anlayış bütüncül olup (hem-hem metodu diyebiliriz), akıl-kalp, din-bilim, cumhuriyet-demokrasi, şii-sünni, mektep-medrese-tekke gibi her türlü bölünmelere ve parçalanmalara karşıdır. “Medresetü-z Zehra” projesiyle bilim ve din çatışmalarını ortadan kaldırmıştır. Akıl, kalp, duygu ve davranış bütünlüğünü sağlamanın önemini vurgular. Bilim dallarıyla barışıktır, onları parçalamadan bir bütün olarak ele alır; onlara kâinat kitabını tefsir eden birer müfessir gözüyle bakar. Böylece bilim adamlarına kelim, tasavvuf ve pozitif bilimleri terkip ederek orijinal bakış açıları yakalama yollarını açar. Manayı harfî olarak adlandırdığı bir yorumlama metodu geliştirerek kâinata, topluma, insana, varlığa kendileri için değil, Yaratıcısını tanıtan bir kitap, Ona delalet eden bir harf olarak bakılmasını sağlar. Ona göre fenler, Allah’ın varlığını anlama ve Birliğini fark etme dili olduğu gibi kâinattaki her bir varlık Allah’ın kudretinin mucizesidir.

Bediüzzaman Said NURSİ, iman ilmini bu çağın insanının aklına uyumlu bir şekilde tecdit ederek sunmuş; yenilikçi düşüncelere dayalı gözlemlerle İslam dünyası ve tüm insanlığın ana problemlerine Kur’an eksenli çözümler serisi üretmiş; dünyevileşmede zirveye ulaşmış insanlığın, dünya ahiret dengesini sağlamada kolaylıkla uygulayabileceği metotlar önermiştir. Kur’an’ın bu asra bakan yönünü tefsir eden Bediüzzaman’ın eserleri bilim adamlarından hiç okumamış tüm insanlara yöneliktir. Bu eserlerde, batı biliminin ürettiği ve 17. Yüzyıldan beri hegemonyasını sürdüren materyalizmin anlamsızlığı, sathiliği, temelsizliği, Yaratıcıyı yok sayması ve bilimlerin de buna alet edilmesi net bir şekilde ortaya konulmuş; bu durumun insanlığa mutluluk değil, felaket getirdiği ispatlanmıştır. Bu tür bilimlerle maddi gelişmişlik arasındaki zorunluluk ilişkisi de etkisizleştirilmiştir. Sadece bu husus dahi varlıklarını materyalist bir bilim anlayışına dayandırmış dünya çağdaş üniversitelerinin değişime uğramasının ya da yeni bir üniversite kuşağının doğmasının ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir.

Bediüzzaman’a Göre Bazı Model Bilimsel Vasıflar^{1, 8}

- Bilimsel baskı dâhil her türlü baskıya karşı dirençli olunmalıdır. Bilinmelidir ki, bilimsel baskı siyasi baskıdan kaynaklanır ve

taklitçiliği doğurur. “Efkar-ı ammeye hocalık edecek, yine efkar-ı amme-i ilmiyedir” sözü gereği, bilim adamlarının birlikte yol göstericiliği ile bazı olay ve olgulardaki toplumsal kabuller bilimsel çalışmalarla teyid edilerek “akademik/bilimsel kabul” aşaması yerine getirilmelidir. Bu aşamadan sonra ancak siyasilerin ya da uygulayıcıların kabul aşamasının başlayacağı unutulmamalıdır.

- Yaşam boyu öğrencilik, bilim öğrenme şevki ile yapılan iş gönül işi, hizmet aşkı haline getirilmelidir. Bu konularda kabiliyetlere göre alan seçiminin belirleyici özelliğe sahip olduğu unutulmamalıdır.
- Kararlı ve sabırlı olmalı, aceleci olunmamalıdır. Araştırmacı bir meslek olan akademisyenlikte bir olay karşısında araştırıp dinlemeden hemen bir yargıya varmamalıdır. Özellikle farklı mizaç ve yapıdaki öğrencilerle ya da araştırma ekibi ile ilişkilerde ortaya çıkacak problemlerin çözümü için anahtar kavram sabırdır.
- Bilimlerin ve fenlerin özü yani zübde ve hülasası alınmalıdır.
- İcat ve yenilik fikrine sahip olunmalıdır (icad ve teceddüt). Âlemde’ki meylü-l istikmal (tekâmül meylî) ve beşerdeki meyl-ü teceddüt’ten (gelişme ve yenilenme ihtiyacından) haberdar olunmalıdır.
- Bilim adamlarının işine cahiller karıştırılmamalıdır. Bilim ortamına dışarıdan yapılacak müdahalelere karşı olunmalıdır.
- Bilim yaparken kıskançlıklarla karşılaşılabilenliği hesaplanmalıdır.
- Delile dayanmalı; esassız bir şey âlemin içinde çabuk yayılmayacağı bilincinde olunmalıdır. “Her zamanın bir hükmü var, biz delil isteriz” sözünden hareketle çağımızın akademik özelliği unutulmamalıdır.
- Görüşlere değer verilmelidir. Bu aynı zamanda demokrat olmanın da gereğidir. Bilimsel diyaloga (temas) açık olmakla da bilim daha sağlıklı çözümler üretir.
- Herkesin kendi sanatında büyük olduğu kabul edilmelidir. Demokrasilerde herkesin padişah olması söz konusudur. Cemiyet böylesi fertlerle güçlenir.
- Stratejist olunmalıdır. Bediüzzaman bu konuda, istikbal denilen medrese-i efkâr’dan bahseder. Mazideki müyülat-ı kalbiye yerine temayülat-ı akliye’ye vurgu yapar.
- “Merak ilmin hocasıdır” ve “ihtiyaç sanata hocalık eder” sözleri bilim ve sanatta merak ve ihtiyaç saiklerinin ne kadar önemli olduğunu gösterir.

- Özgürlük ve özerkliği önemsemeli, fakat Allah’a olan sorumluluğu unutmamalıdır. Diğer bir deyişle bilim cübbesini, insana karşı hürriyet, Allah’a karşı ubudiyet simgesi olarak görmelidir.
- Eleştirel düşünme ve aynı zamanda eleştiriye açık olunmalı; hata yapılabileceği kabullenilmelidir (öz eleştiri, otokritik). Yeni verilerle, yeni öğrenilenlerle eski bilgilerimizin karşılaştırılması açısından kendimizle ve gerçeklerle yüzleşmenin yani özeleştirisinin önemi büyüktür.
- Gerektiğinde vakarlı olunmalı ve bilim onuruna sahip çıkılmalıdır.
- Kendine has bir öğretim metoduna (usulü tedris) sahip olunmalıdır. Özellikle gerçekleri zamanın anlayışına uygun en yeni izah ve beyan tarzlarıyla ispat etmek gerekir. Günümüzdeki ikna ve ispat metodunun önemi unutulmamalıdır.
- Toplumdan kopuk olmamalı, görüşlerini ve araştırmalarını yayınlamalı ve kamuoyuna yansıtmalıdır. Bunların araçları Sivil Toplum Kuruluşlarında üyelik, gazete ve dergilere makaleler yazmak, konuşmalarda bulunmak ve eserlerini yayınlamak olabilir.
- Objektif ve gerçekleri araştırıcı olmalı; doğru ve gerçek olanı (hakikat-i mahz) yansıtmalıdır.
- Akli ifrat derecesinde kullanarak demagoji ve cerbezeye yol açmamalıdır.
- Söylenilenle yapılanlar arasında tutarlılık bulunmalı, ayrıca telkin edilen ilmin seviyeye, şahsa, zamana ve zemine uygun olması gerektiği bilinmelidir. Bilimi topluma indirgemeli ve herkesin anlayabildiği dille kitlelere sunum yolları aranmalıdır.
- Bilimi maddi istismara, zevk ve eğlenceye alet etmemeli, akademisyenliği zengin olma mesleği olarak görmemelidir.
- İki kanatlı olmalı; akıl, fikir ve kalp ile gerçeklere ulaşmalıdır (Şimdiki tabirle Mercedes modeli).
- Ciddi fakat alçakgönüllü, insafli ve sevgi sahibi olmalı, kibirli olmamalı, ilmi enaniyetten uzak durmalıdır. Bu özellikler genç öğrencilerle iyi bir iletişim ve birlikte öğrenme iklimi sağlar.
- Cömert fakat iktisatlı olmalı. İlimde bencil olmamalı ve diğergam olunmalıdır.
- İyi bir planlama, model ve programla içinde yaşanılan zamanın problemlerine çözüm yolları bulmaya gayret edilmelidir.
- Çok yönlü ve derin düşünmeli, dikkatsiz ve yüzeysel bir bakışla imkânsız bir şeye mümkün nazarıyla bakmamalıdır.

- Bilim ve bilim adamlığının/akademisyenliğin evrenselliğine inanmalıdır.
- Ekip çalışması, takım ruhu, iş bölümü (taksimü'l a'mal), iş birliği (teşrik-i mesai) ve mesailerin tanzimi gibi konulara önem vermelidir.
- Kitap okumayı sevmeli ve bu özelliğini geliştirmelidir. Bir konuda o alanın bilimsel kaynaklarını, literatürünü takip etmekle ancak ilerleme sağlanır, düşünceler gelişir.
- Batıl şeyleri tasvir etmeden ve fitratı değiştirmeye zorlamadan, yönlendirici bir şekilde eğitim metodu uygulanmalıdır.
- “Şeriat mizanlarıyla tartmak” sözü gereği her şeyi ezbere değil, en azından sevap ve günah cihetleriyle tartmak gibi bir reflekse sahip olunmalıdır.
- “Sırat-ı Müstakim” yani denge halinde olunmalıdır. Yine ”hassasiyet ve muhakeme” dengesi ile kalbi hassasiyetlerimizin muhakeme ile çatışmaması gerektiğine inanılmalıdır. Yoksa radikal şiddet grupları gibi olunur. Diğer bir ifadeyle “dinde hassaslık, muhakemey-i akliye noksanlık” söz konusu olur.
- Mantık ve belagata önem verilmelidir.
- Sonuç olarak daha çok sayıda akademik kavramlar, tespitler Bilge Bediüzzaman’ın eserlerinde bulunmaktadır.

Günümüz Yükseköğretimindeki Gelişmeler ve Bediüzzaman⁹

Bediüzzaman Said Nursi’nin yüz yıl önce ortaya koyduğu görüşlerin izdüşümlerini günümüz yükseköğretim sistemindeki gelişmelerde ve Üçüncü Kuşak Üniversitelerde görebilmekteyiz. Bunlardan bazılarını şöyle özetleyebiliriz:

Günümüzde bir üniversitenin, yetkili bir kuruluş tarafından gerekli şartları sağlayıp sağlamadığı ve standartlara uygunluğu bakımından değerlendirilmesi, o konuda yetkin kılınarak akredite edilmesi; o üniversitenin hangi özellikleri ile diğerlerinden farklı olduğu, yani özgünlüğü ve kalitesinin ortaya konması büyük önem kazanmıştır. Bediüzzaman benzer şekilde eserlerinde ve sunduğu üniversite modelinde davasının kaynağını bildirmekte, insanlığın hangi alandaki boşluklarını dolduracağını yani orijinalliğini bilim-din, akıl-kalp birlikteliği, Esmâ-i Hüsnâ tecellileri, tahkik-i iman, mana-i harfî, vs. gibi daha yüzlerce terkiplerle ortaya koymaktadır.

Diğer yandan, dünyanın bilgi ekonomisine dayalı küresel ekonomik yapısı daha fazla ve daha geniş bir yaş grubuna ve yaşam boyu öğretim götürmeyi yani eğitimi yaygınlaştırmayı zorunlu hale

getirmiş ve bu husus Bologna sürecinin de önemli bir konusu olmuştur. Bu gelişmelere uygun olarak Bediüzzaman'ın bilfiil üniversite projesi hazırlaması, gençlere, yaşlılara, kadınlara, bilim adamlarına, avama, mahpuslar ve hastalar gibi dezavantajlı gruplara velhasıl tüm insanlık katmanlarına yönelik eserler yazması, bunların gönüllü yaygın eğitim şeklinde günümüzde de sürekliliğinin devam ediyor olması, dünyanın bu pozitif beklentisine daha ileri bir cevap niteliğindedir.

Medresetüzzehra projesiyle günümüzdeki “Bölge Üniversiteleri” kavramının daha ilerisinde Asya kıtasına yönelik bir “Kıta Üniversitesi” ve “Yükseköğretim Alanı” oluşturma fikrini öne sürmüş, burada çok dilli bir eğitim önermiş, din ve fen bilimlerinin müfredat olarak birlikte mezc edilmesi gibi çok orijinal yaklaşımlarda bulunmuştur. Taklitçi ve güdümlü akademisyenliğe karşı değişik özgürlük tanımları; fırsat eşitliğinin ve üniversite özerkliğinin engellenmesine yol açan finans temini konusunda önerdiği formüllerle ileri görüşler sunmuştur.

Diğer yandan toplumla daha güçlü köprüler kurma, özgür, girişimci ve yenilikçi üniversite, ihtisaslaşma ve öğretim kalitesini artırma, öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliği, kurumsal hareketlilik gibi stratejik sorun alanlarında, günümüz yükseköğretim sistemindeki gelişmelerle paralellikler yanında, üniversiteleri daha ileri noktalara taşıyacak yaklaşımlar bulunmaktadır. Tebliğimizin hacmini aşacağından bu konulara değinemeyeceğiz.

Sonuç

Çağdaş üniversiteler dinden daha doğrusu İslamiyet'ten soyutlanmış halleriyle din, bilim ve ahlak ekseninde insanlığın beklentilerine cevap verememektedir. İnsan hayatını anlamlandırmada yetersiz kalınmakta, kalp, akıl ve bilim birlikteliği sağlanamamakta, insanın ve eşyanın hakikatleri gibi konularda ve model insan, model bilim insanı nasıl olmalıdır soruları karşısında çaresiz kalınmaktadır.

Tarihsel süreçte sürekli arayış, değişim ve kendilerini geliştirme gayreti içerisinde olan üniversite kurumları ve yükseköğretim sistemlerindeki günümüz gelişmeleriyle Bediüzzaman'ın yüz yıl önce ortaya koyduğu görüşleri arasında büyük benzerlikler yanında önemli farklılıklar da bulunmaktadır. Farklılık daha çok bilim anlayışında yatmaktadır. Din-Bilim birlikteliğini esas alan Bediüzzaman Said Nursi'nin geliştirdiği yeni bilim paradigmasının dünyanın gündemine en azından zihinlerde değişiklik

yaparak yeni yaklaşımlar sunabileceği, küresel dünyada bizlere güçlü bir duruş sağlatabileceği, kendi var oluşumuzu kendi perspektifimizden tanımlayabileceğimiz bir fırsat vereceği, yeni kuşak üniversitelere temel oluşturabilecek güçte ve yeterlilikte olduğu; bilim adamlarımızca yapılacak çalışmalarla bu konunun daha da detaylandırılabilmesi kanaatindeyim.

Temennimiz bu konuda yetişmiş insan gücü ve alt yapısıyla yeterli olan Ülkemizin başta YÖK olmak üzere ilgili kurumlarıyla otonomisi artırılmış birkaç üniversitede de olsa bir girişim başlatmasıdır.

Kaynaklar

- Nursi, Bediüzzaman Said. (1994), (2000). Risale-i Nur Külliyyatı. YAN. İstanbul.
- Akşit, B. (1998) “Türkiye’de Kent-köy, Sınıf, Din ve Etnisite Farklılaşmaları ve Toplumsal Kültürel Bunâlimdan Demokratik Çıkış” Türkiye’de Bunâlim ve Demokratik Çıkış Yolları, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, 1998, ss. 193-225.
- http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_strateji_kitabi/27077070-cb13-4870-aba1-6742db37696b 08/05/2014
- [http://www.durmugunay.com/linkler/12.%C3%9Cniversitenin%20Neli%C4%9Fi,%20Akademik%C3%96zg%C3%BCrl%C3%BCkve%C3%9Cniversite%C3%96zerkli%C4%9Fi .pdf](http://www.durmugunay.com/linkler/12.%C3%9Cniversitenin%20Neli%C4%9Fi,%20Akademik%C3%96zg%C3%BCrl%C3%BCkve%C3%9Cniversite%C3%96zerkli%C4%9Fi.pdf), 13/05/2014
- Küflüoğlu, A., <http://risaleakademi.org/?page=3&YaziID=302>, 20/04/2014
- Armağan, S., Said Nursi’nin Model Üniversite Teklifi (Medresetüzzehra). Münazarat Sempozyumu 1: Milliyet Fikri ve Kürt Meselesi. Nisan 2012. Mardin.
- Sıddık, Y., <http://www.bediuzzamansaidnursi.org/hakkinda/bedi%C3%BCzzaman-said-nursi%E2%80%99nin-gayesi-ve-hizmet-metodu>, 19/04/2014
- Aksoy, G., Akademisyenin ve/veya Bilim Adamının Kişisel ve Görevsel Bazı Vasıfları Hakkında Bediüzzaman’dan Esintiler. Teoriden Pratiğe Medresetüzzehra Çalıştayı. Nisan 2014. Risale Akademi. Ankara.
- Aksoy, G., Yükseköğretimde Yeni Gelişmeler ve Bediüzzaman. Münazarat Sempozyumu 1: Milliyet Fikri ve Kürt Meselesi. Nisan 2012. Mardin.